

**ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В
УМОВАХ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Тетяна Гельжинська 1¹, Іванна Біляк 2²

Опубліковано	Секція	УДК
30.06.2025	Освіта/Педагогіка	37.091.12:005.336- 057.875

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo_17281918

Анотація. У статті досліджуються основи формування управлінської компетентності у майбутніх педагогів в умовах вищої освіти. Акцентується увага на важливості інтеграції управлінських навичок у освітні програми, що відповідають сучасним викликам ринку праці. Визначено ключові компоненти управлінської компетентності, такі як цілепокладання, планування, організація навчально-виховного процесу, а також необхідність впровадження інноваційних технологій та інтерактивних методик у навчання. Рекомендовано зміцнити психолого-педагогічні умови навчання, що передбачають розвиток особистісних якостей, комунікативних навичок і здатності до роботи в команді. Встановлено, що активне навчання та підтримка професійних спільнот між студентами поліпшують формування їх управлінських компетенцій.

Ключові слова: управлінська компетентність, педагогічна підготовка, вища освіта, інноваційні технології, активні методи навчання, психолого-педагогічні умови, професійний розвиток, управління навчальним процесом

**Formation of Managerial Competence of Future Teachers in Conditions of Higher
Education Learning**

Annotation. This article explores the formation of managerial competence among future teachers within the framework of higher education. It emphasizes the essential role of integrating managerial skills into educational programs that respond to the evolving challenges of the labor market. The study defines key elements of managerial competence, including goal-setting, planning, organizing educational processes, and the application of innovative technologies and interactive methodologies in teaching practices. The research highlights the importance of psycho-pedagogical conditions that promote the development of personal qualities, such as adaptability, communication skills, and teamwork abilities. Through this lens, the article argues for the implementation of active learning strategies and the establishment of supportive professional communities among students to enhance the formation of their managerial competencies. The findings indicate that an active learning environment, bolstered

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3280-5199>.

² студентка кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3092-2574>

by modern educational technologies, fosters an engagement that is crucial for developing effective management skills. Additionally, it is suggested that educational reforms must prioritize the incorporation of these competencies into teacher training curricula, thus preparing graduates to meet the demands of contemporary educational environments effectively. The article concludes that strengthening managerial competence is not only vital for individual professional growth but also essential for the overall advancement of the educational system, making a significant contribution to the continuous development of future educators in various contexts.

Keywords: managerial competence, pedagogical training, higher education, innovative technologies, active teaching methods, psychological and pedagogical conditions, professional development, management of the educational process.

Вступ

В умовах сучасної освіти особливо важливою стає здатність майбутніх педагогів ефективно застосовувати управлінські компетенції. Це пов'язано з трансформаціями, які відбуваються в країні та світі, а також з новими запитами в сфері освіти. Інтеграція управлінських навичок у підготовку фахівців стає необхідною, оскільки ці компетенції не лише підвищують професійну готовність випускників, але й сприяють їх конкурентоспроможності на ринку праці [1]. Управлінська компетентність включає в себе здатність до організації навчального процесу, оцінювання результатів навчання і ефективного керівництва, що підкреслює потребу у системному підході до формування цих навичок у майбутніх спеціалістів.

Сьогодні, враховуючи дослідження, ми спостерігаємо деякі недоліки в існуючих освітніх програмах, що не враховують всі аспекти формування управлінської компетентності. Великий акцент робиться на професійних знаннях, проте управлінські навички як частина загальної педагогічної підготовки залишаються недостатньо інтегрованими. Тому важливо виділити невирішені питання, які вимагають подальшого дослідження: це, зокрема, необхідність покращення освітніх стандартів та методик, що забезпечать не лише теоретичні знання, але й практичні навички [3]. Результати таких досліджень можуть істотно вплинути на формування комплексного підходу до педагогічної підготовки, що включає управлінські та комунікативні компетенції, важливі для сучасного освітнього середовища.

Метою даної статті є дослідження особливостей формування управлінської компетентності у майбутніх педагогів в умовах вищої освіти. Завданням статті є аналіз теоретичних основ поняття «управлінська компетентність» та її структури, вивчення психолого-педагогічних умов, що сприяють формуванню даної компетентності, оцінка стану і рівня управлінських компетенцій у студентів педагогічних спеціальностей на підставі діагностики існуючих освітніх програм, а також пропозиція нових педагогічних умов і методик для їх формування.

Дослідження має велике практичне значення, оскільки його результати можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм у закладах вищої освіти, що підвищить готовність майбутніх педагогів до управлінської діяльності та їх професійну конкурентоспроможність. Сучасний світ вимагає комплексного підходу до підготовки кадрів, де управлінські компетенції стануть основою для успішної педагогічної діяльності [8].

Результати

Управлінська компетентність охоплює як професійні знання, так і особистісні якості, що забезпечують ефективне управління в освітньому процесі. Результати

дослідження свідчать про те, що успішна управлінська діяльність вимагає наявності когнітивних, емоційних та діяльнісних складових, які сприяють інтеграції теорії та практики в навчальний процес.

Згідно з даними проведеного аналізу, основними елементами управлінської компетентності є цілепокладання, планування, організація навчально-виховного процесу, оцінка досягнень студентів, а також рефлексія управлінських дій [3]. Це підкреслює важливість формування у студентів не лише академічних знань, а й практичних навичок, які допоможуть їм ефективно виконувати управлінські функції.

Встановлено, що існуючі освітні програми в значній мірі не відповідають сучасним вимогам до формування управлінських компетентностей. Багато програм акцентують увагу на предметних знаннях, не маючи належного акценту на навичках управлінської діяльності, що веде до прогалини у підготовці фахівців. Тому, потрібно трансформувати ці програми, включивши до них конструктивні елементи управлінської підготовки, які дозволять випускникам стати кваліфікованими фахівцями, спроможними адаптуватись до змін у навчальному середовищі.

Формування управлінської компетентності майбутніх педагогів безпосередньо залежить від психолого-педагогічних умов, в яких проходить навчальний процес. Результати дослідження свідчать про те, що інтерактивні методики навчання, такі як рольові ігри, командні проекти та критичні дискусії, суттєво підвищують рівень усвідомлення студентами важливості управлінських навичок [5]. Це дає змогу забезпечити не лише теоретичну базу, а й практичний досвід, необхідний для ефективного управління.

Зокрема, впровадження професійних спільнот у навчальний процес позитивно впливає на розвиток колегіальної культури серед студентів. Вони мають можливість ділитися досвідом і підтримувати один одного, що сприяє зміцненню комунікативних навичок і здатності до співпраці, важливих для управлінської діяльності у майбутньому [6]. Такий підхід не тільки підвищує якість навчання, але й доносить до студентів усвідомлення значення соціальної підтримки в процесі професійного розвитку.

Психолого-педагогічні аспекти формування управлінської компетентності мають також включати елементи, які сприяють розвитку емоційного інтелекту і лідерських якостей [7]. Дослідження вказують на те, що наявність таких якостей у майбутніх педагогів є запорукою успішного управління командою та ефективної взаємодії з студентами. Викладачі, які здійснюють підготовку майбутніх педагогів, повинні забезпечити студентам активну участь у формуванні їхніх управлінських якостей через реалізацію мотиваційно-цілевих, інформаційно-комунікаційних та організаційно-дослідницьких функцій, що сприятиме їхньому всебічному розвитку як майбутніх фахівців.

Іншими словами, перекладення на практику теоретичних знань через форму активного навчання допомагає сформувати у студентів не лише управлінські навички, але і впевненість у своїх силах та готовність до вирішення складних професійних завдань [2]. Це є необхідною умовою для успішної інтеграції майбутніх педагогів у реальні управлінські ситуації в освітніх закладах.

Побудова ефективного освітнього середовища, що підтримує активне навчання, обмін досвідом та розвиток лідерських якостей, відіграє важливу роль у підготовці конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти.

Окрім цього, впровадження інноваційних технологій в навчальний процес має ключове значення для формування управлінської компетентності майбутніх педагогів. На основі аналізу отриманих результатів дослідження встановлено, що сучасні освітні технології, такі як електронне навчання, дистанційні курси та інтерактивні платформи, можуть підвищувати ефективність навчання та активізувати інтерес студентів до управлінських аспектів [6]. Інтерактивні методи, які пропонують ситуаційні завдання,

дозволяють студентам вивчати управлінські навички в умовах, максимально наближених до реальних, що сприяє кращому засвоєнню знань.

Крім того, результати дослідження свідчать про те, що використання інноваційних технологій сприяє формуванню у студентів критичного мислення та креативності, необхідних для успішного управління навчальним процесом. Студенти, які мали можливість брати участь у навчанні з використанням новітніх технологій, продемонстрували вищий рівень усвідомлення важливості управлінських навичок та готовності інтегрувати їх у свою професійну діяльність [2].

Зокрема, впровадження принципів професійних спільнот у навчальні курси, що передбачає колективне навчання та співпрацю між студентами, забезпечує не тільки якісніше засвоєння навчального матеріалу, але й розвиток соціальних навичок [6]. Дослідження підкреслює, що інтерактивні методи навчання за активного використання технологій дозволяють створити середовище, в якому студенти можуть вільно ділитися ідеями, ставити питання та отримувати зворотний зв'язок, що є важливим у процесі розвитку управлінських навичок.

Отже, впровадження інноваційних технологій у процес навчальної підготовки майбутніх педагогів суттєво впливає на їх готовність до управлінської діяльності, підвищуючи загальний рівень їхньої професійної компетентності. Результати дослідження свідчать про потребу системного підходу до інтеграції новітніх технологій у педагогічний процес, що збільшить ефективність підготовки фахівців, здатних адаптуватися до потреб сучасного освітнього середовища.

Формування управлінських навичок має значний вплив на професійний розвиток майбутніх педагогів, оскільки воно безпосередньо корелює з їхньою здатністю ефективно виконувати управлінські функції у навчальних закладах. Дослідження показали, що навички управління не лише покращують освітній процес, але й допомагають студентам позиціонувати себе на ринку праці, роблячи їх більш конкурентоспроможними. Учасники дослідження відзначають, що вміння працювати в команді, взаємодіяти з колегами та приймати обґрунтовані рішення є суттєвими для їхньої подальшої професійної кар'єри.

Зокрема, результати свідчать, що студенти, які проходять підготовку в управлінських аспектах, демонструють більш високу ступінь самовпевненості й готовності до прийняття відповідальних рішень [5]. Це підтверджує важливість практичного навчання, яке дозволяє майбутнім педагогам розвивати не лише управлінські навички, але й особистісні якості, такі як емоційна стабільність, комунікабельність та здатність до співпраці. Психолого-педагогічні аспекти навчання сприяють формуванню цілеспрямованості та вміння адаптуватися до умов, що динамічно змінюються.

Дослідження також виявило, що управлінська компетентність є критерієм, за яким оцінюється готовність студентів до практичної діяльності. У зв'язку з цим, програми, які інтегрують елементи управлінських навичок у навчальний план, виявляються більш ефективними для підготовки фахівців, здатних до впровадження інновацій і адаптації в умовах зміни освітнього середовища. Це підкреслює необхідність змін у підходах до освіти, щоб максимально підготувати студентів до професійних викликів.

Таким чином, управлінські навички суттєво впливають на професійний розвиток майбутніх педагогів, забезпечуючи їхню готовність до управлінських функцій і дозволяючи активно долучатися до вирішення нагальних проблем в освітній сфері. Це свідчить про важливість формування управлінської компетентності як невід'ємної частини професійної підготовки закладу вищої освіти [7].

На основі отриманих даних про формування управлінської компетентності майбутніх педагогів були запропоновані кілька рекомендацій, спрямованих на вдосконалення освітніх програм та підходів. Перше, що необхідно зробити, - це

переглянути вміст навчальних курсів з метою інтеграції елементів управлінської підготовки, які б адаптувались до нових потреб ринку праці. Це передбачає розширення програм практичного навчання, які включають управлінські навички, а також акцент на їх теоретичному підґрунті.

Важливо, щоб програми підготовки охоплювали актуальні питання, такі як правові аспекти управління, управлінські навички, а також ефективне використання ресурсів у навчальних закладах. Наприклад, програми навчання можуть бути організовані так, щоб включати модулі, які присвячені управлінню стресом, розв'язанню конфліктів та побудові команди, які є надзвичайно важливими для управлінської діяльності.

Іншою рекомендацією є впровадження інноваційних методик та технологій у навчальний процес. Зокрема, використання електронного навчання, дистанційних курсів, інтерактивних платформ та мобільних додатків може значно підвищити залученість студентів та ефективність їх навчання. Активізація навчального процесу через сучасні технології дозволить створити відповідне середовище для формування управлінських компетенцій.

Подальші дослідження повинні зосередитись на розробці нових моделей оцінки сформованості управлінських компетенцій у студентів. Наприклад, важливим буде дослідити ефективність різних методів навчання й тренінгів на формування цих компетенцій. Це також може включати вивчення впливу управлінських навичок на професійний розвиток студентів, а також на їхню готовність до роботи в команді та прийняття рішень у реальних життєвих ситуаціях.

Окрім цього, доцільно ініціювати колаборації між закладами вищої освіти для реалізації спільних програм післядипломної освіти та стажувань, що дозволять студентам набути практичний досвід управлінської діяльності [4]. Це не лише підвищить ефективність підготовки, але й створить сильні зв'язки між теоретичними знаннями та практичними навичками, необхідними в професійній діяльності.

Таким чином, реалізація цих рекомендацій може суттєво покращити систему підготовки майбутніх педагогів, підвищивши їхню готовність до управлінських функцій у реальних умовах, що сприятиме підвищенню якості освіти в Україні в цілому.

Висновки

У результаті проведеного дослідження було досягнуто основної мети - встановлення особливостей та важливості формування управлінської компетентності у майбутніх педагогів. Отримані результати підтверджують, що управлінська компетентність є важливою для успішної професійної діяльності у сфері освіти, оскільки вона охоплює знання, уміння та особистісні якості, які необхідні для ефективного управління навчальним процесом.

Аналіз існуючих освітніх програм виявив недостатність інтеграції елементів управлінської підготовки, що може негативно вплинути на рівень готовності випускників справлятися з викликами, які стоять перед сучасними освітніми закладами. Ця прогалина підкреслює нагальну потребу в реформуванні навчальних планів з метою включення активних та інтерактивних методів навчання, які стимулюватимуть розвиток управлінських навичок.

Дослідження також вказує на ключову роль психолого-педагогічних умов у процесі формування управлінської компетентності. Використання інтерактивних методів навчання сприяє формуванню комунікативних навичок, колегіальної культури серед студентів і активному залученню до навчального процесу. Це, в свою чергу, формує у них готовність до виконання управлінських функцій та підвищує їхню впевненість у своїх силах.

Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес також стало важливим фактором, який позитивно впливає на формування управлінської компетентності. Використання сучасних освітніх технологій покращує якість навчання

та дозволяє студентам отримувати практичний досвід управління, що є важливим у сучасному світі.

На основі отриманих результатів вказані рекомендації щодо вдосконалення програм підготовки майбутніх педагогів. Необхідно переглянути навчальні програми, щоб вони включали в себе елементи управлінської підготовки, інтегруючи сучасні підходи та інноваційні технології. Подальші дослідження повинні зосередитися на розробці нових моделей оцінки рівня сформованості управлінських компетенцій у студентів, що забезпечить якісну підготовку фахівців, здатних адаптуватися до динамічного освітнього середовища.

Отже, управлінська компетентність повинна стати важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх педагогів, оскільки вона не лише сприяє успішному виконанню їхніх функцій, але й визначає їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаних джерел

1) Кірдан О., Кудла М., Прищеп С. Формування управлінської компетентності майбутніх викладачів вищої школи та керівників закладів освіти у сучасному науковому дискурсі. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 11(29). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-11\(29\)-188-200](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-11(29)-188-200)

2) Кушнірук, С., & Лещенко, Н. (2023). Формування управлінської компетентності майбутнього викладача ЗВО з використанням інноваційних освітніх технологій. *ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ПРОСТІР*, (4 (1)), 92–100. [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.4\(1\).2023.10](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.4(1).2023.10)

3) Яковенко, Г. (2024). Проблеми підготовка майбутніх магістрів освіти до управлінської діяльності у доробку вітчизняних науковців. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, (2(106)), 108–115. [https://doi.org/10.31865/2077-1827.2\(106\)2024.315100](https://doi.org/10.31865/2077-1827.2(106)2024.315100)

4) Bodnar, O., & Shevchyk, B. (2023). Self-assessment of the formation of managerial competence of future education managers. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Philosophy, Pedagogy*, (Vol. 1 No. 1 (2023)), 54–61. <https://doi.org/10.54891/2786-7005-2023-1-9>

5) Chemodanova, G., Olkova, I., Gumel, E., Volchkova, N., & Spulber, D. (2022). Formation of future teachers' leadership competence at a higher education institution. *Geopolitical, Social Security and Freedom Journal*, 5(2), 78–92. <https://doi.org/10.2478/gssfj-2022-0015>

6) Patphol, M. (2020). Developing a training curriculum to enhancing teachers' learning management skills for promoting learners' creativity and innovation: A case study of thai teachers. *Advanced Journal of Social Science*, 7(1), 181–187. <https://doi.org/10.21467/ajss.7.1.181-187>

7) Rebukha L., Zvarych G. Education in higher school: formation of administrative competence of future teachers. *Humanitarian studies: history and pedagogy*. 2023. No. 1. P. 114–124. URL: <https://doi.org/10.35774/gsip2023.01.114>

8) Želvys, R., Zhunusbekova, A., & Askarkyzy, S. (2023). Development of managerial competencies of future teachers in universities of Kazakhstan and Lithuania. *The Journal of Psychology & Sociology*. <https://doi.org/10.26577/jes.2023.v75.i2.06>